

日本市場への導入について

[Introduction to the **Japanese** market]

MARKEDSPROFIL FOR DET **JAPANSKE** MARKED FOR SUNDHEDS- OG VELFÆRDSTEKNOLOGI

Center for Velfærds- og Interaktionsteknologi
Teknologisk **Institut**
Juni 2016

**TEKNOLOGISK
INSTITUT**

WelfareTech
Innovationsnetværk
for Sundhed og Velfærdsteknologi

Uddannelses- og
Erhvervsministeriet
Danmarks Erhvervsudviklingscenter
Vækstforum

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.0. Formål	3
2.0. Eksport i fokus	3
2.1. Eksport til et japanske marked	3
2.2. Sektorer i fokus	3
3.1. Beskrivelse af den japanske sundhedssektor	3
3.2. Sundhedssektorens udfordringer i Japan	4
3.3. Investeringsfokus	5
3.4. Sundhedssektorens struktur	5
3.4.1. Den nationale sygeforsikring i Japan	6
3.4.2. Ældreplejen i Japan	7
4.0. Certificerings- og godkendelseskrav i Japan	7
4.1. Nye standarder for velfærdsteknologi	8
5.0. On-site-assistance: Japan	9
5.1. Rådgivning og konsulentytelser	9
5.2. Business Center Tokyo	9
6.0. Markedsbesøg, internationale messer, hotspots og netværk	9
6.1. HCR-messen i Tokyo	10
6.2. Branchekendskab, ERFA-grupper og netværk i Danmark	10

1.0. Formål

Denne markedsprofil har til formål at skitsere det japanske eksportmarked i relation til sundheds- og velfærdsteknologi, og give danske virksomheder viden og input til, hvordan de kan opnå vækst og udvikling på det japanske marked.

2.0. Eksport i fokus

Dansk eksport af sundhed og velfærd er de seneste 10 år fordoblet og udgjorde i 2011 lige over 81 mia. kr., hvilket svarer til godt 13 % af den samlede danske eksport¹.

2.1. Eksport til et japanske marked

Japan er verdens tredjestørste økonomi og en teknologisk gigant. Med en befolkning på 126 mio. velhavende og kvalitetsbevidste japanske forbrugere, er Japan et kæmpe marked for mange produkter og et attraktivt sted at investere.

2.2. Sektorer i fokus

Danske virksomheder har kompetencer og løsninger på en række områder, der matcher den udvikling og de udfordringer, det japanske samfund står overfor. Disse områder omfatter:

- Grøn vækst, klima, energi og miljø
- Landbrug og fødevarer
- IT og kommunikation
- Lifestyle & Retail
- Det Blå Danmark samt
- Sundhed

3.1. Beskrivelse af den japanske sundhedssektor

Særligt i relation til sundhed og medicinske produkter er det japanske marked det andenstørste marked i verden. Samtidig står landet over for en hastigt aldrende befolkning, og markedspotentialet for danske leverandører af sundheds- og velfærdsteknologi er stort.

I år 2055 forventes det, at 40% af Japans indbyggere vil være over 65 år. I dag er det tal 23 %. Ny teknologi og nye løsninger for de aldrende asiatiske befolkninger vil med stor sandsynlighed blive udviklet i Japan. Der vil blive satset massivt på velfærdsteknologi i de kommende år. Det gælder bl.a. løsninger som intelligente toiletter, kommunikationsrobotter, løfterobotter mv.

Markedet for medicin i Japan er verdens næststørste svarende til 11,7 % af det globale marked. Fem ud af verdens 25 største medicinalvirksomheder er japanske, og der er derfor et stort potentiale for et øget samarbejde imellem danske og japanske virksomheder inden for denne sektor.

De japanske myndigheder kræver dog særlige kliniske forsøg, der inkluderer japanske forbrugere, i forbindelse med godkendelse af medicinske produkter til det japanske marked. Dette gør processen mere tidskrævende og dermed dyrere.

---

¹ <http://um.dk/da/eksporttraadet/sektoerer/Sundhed%20og%20velfaerd/>

Den efterfølgende proces omkring opnåelse af markedsføringsgodkendelse er efter gradvise lovmæssige ændringer nu blevet forkortet. De specielle forhold i Japan gør dog, at sundhedssektoren fortsat er et nøgleområde for EU (og Danmark) i frihandelsforhandlingerne med Japan².

3.2. Sundhedssektorens udfordringer i Japan

Japan har en hurtigt aldrende befolkning; en fødselsrate på 1,4 pr. kvinde og verdens tredjehøjeste forventede levetid på 84,74 år³. I slutningen af 00'erne oplevede Japan en negativ befolkningsstigning, hvorfor hele 26,59 % af den japanske befolkning i dag er 65 år eller ældre¹. Denne demografiske udvikling forventes at fortsætte, og den japanske regering estimerer, at befolkningstallet vil falde til 97 millioner i 2050 (ca. 126 millioner i juli 2015), hvoraf 38,8 % vil være mere end 65 år. Dette betyder, at en faldende arbejdsstyrke skal passe på en stigende ældregruppe i befolkningen. Den demografiske udvikling i Japan vil lægge stort pres på sundhedssektoren og den japanske økonomi i takt med, at udgifterne til sundhed og velfærd nødvendigvis må øges^{4 5}.

Traditionelt set har den ældre generation i Japan boet sammen med den øvrige familie, som har passet og plejet dem om nødvendigt. Hjemmebaseret pleje er stadig normen, hvilket ses ved, at 83 % af de 5.06 millioner japanere, som var visiteret til at kræve langsigtet pleje, boede hjemme i 2010. 41 % af den totale population over 65 år bor stadig ved deres familier, hvoraf plejerne hovedsageligt er kvinder. 50 % af plejerne er mere end 60 år gamle.

De japanske plejehjem har færre finanser end de danske. Her er det normalt, at fire ældre bor i samme bolig, ofte kun adskilt af et forhæng, og hvor lokalet er indrettet med institutionsmøbler. I forlængelse heraf foretrækker japanerne generelt hjemmebaseret pleje. Desuden er jobbet som plejeassistent lavt lønnet, og sygeplejepersonale har en tungere arbejdsbyrde i forhold til i Danmark. Disse betingelser medfører høj udskiftning blandt de ansatte på grund af fysisk nedslidning. Generelt har plejehjem i Japan ikke fælles teknologi, og beboerne køber derfor selv f.eks. kørestole og andet velfærdsteknologisk plejedyr.

Denne udvikling medfører udfordringer i form af mangel på arbejdskraft til at pleje de ældre på plejefaciliteterne samt udfordringer for plejerne (typisk kvinder), som udfører den hjemmebaserede pleje. Da kontrollen af immigration til Japan er hård, er det svært at rekruttere udenlandsk arbejdskraft til sundhedssektoren. Endvidere er den offentlige holdning delt mellem at importere arbejdskraften i forhold til at hæve pensionsalderen, bedre mobilisering af kvindelige arbejdskraft og øge effektiviteten ved brug af velfærdsteknologier. Der ses på det japanske marked behov for et system, som:

- Muliggøre at folk over 65 kan blive på arbejdsmarkedet
- Aflaster byrden for formelle og uformelle plejere (f.eks. ved arbejdsbesparende teknologier og funktioner)
- Støtter hjemmebaseret pleje – 'Assisted Living'
- Støtter folk, som lider af aldersrelaterede sygdomme og lidelse (f.eks. demens, kroniske lidelser mm.)

---

² Danmark i Japan: <http://japan.um.dk/da/eksporttraadet/sektoerer-i-fokus/>

³ CIA World fact book: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ja.html>

⁴ Eberstadt, Nicholas (2010)

⁵ Hewitt, Paul S. (2002)

3.3. Investeringsfokus

Set i et historisk perspektiv er der flere eksempler, hvor Japan har investeret i forskning og udvikling af robotteknologier. Det drejer sig bl.a. om The Humanoid Project (fra 1998) af Ministry of Economy, Trade and Industri (METI) samt Shinzo Abe-administrationen tiltag "Innovation 25" fra 2007, der fremlagde en vision for, hvordan robotinnovation, især i forhold til hjemmebrug, vil kunne hjælpe i forhold til at reducere væksten i plejebehov for den stigende befolkning af ældre.

Hovedaktørerne inden for det velfærdspolitiske felt i Japan er Ministry of Health, Labour and Welfare (MHLW), METI og semi-government-organisationen New Energy and Industrial Technology Development Organisation (NEDO). METI og NEDO er de to mest aktive i støtte og funding af R&D. Hvor MHLW i samarbejde med Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism bygger boliger til ældre.

I 2012 publicerede METI og MHLW en rapport, hvori de forelagde hvilke områder de så som hovedområderne inden for velfærds- og plejebotter:

- Teknologier som aflaster eller assistere plejere ved løft og forflytninger af patienter.
- Teknologier som gør det muligt at bevæge sig mere frit eller hjælpe brugerne med at transportere genstande.
- Teknologier til brug ved udskillelse af ekskrementer
- Teknologer til beskyttelse af brugere som lider af demens.

For at støtte ovenstående fire områder (både i forhold til borgere og frontpersonale), har METI i marts 2013 lavet et program for "Promotion of Implementation and Development of Nursing Robots". Dette program skal støtte private virksomheder i deres forskning, udvikling og implementering af robotteknologier, som opfylder behovene for de ældre og plejerne. I samarbejde med MHLW skal programmet også skabe et miljø for at undersøge de områder, hvor der gives pleje. Virksomheder og organisationer med base i Japan kan søge op til ¥7 milliarder (≈4millioner DKK).

3.4. Sundhedssektorens struktur

Japan har universel sundhedsplejedækning gennem obligatorisk forsikring.

En undersøgelse fra 2011 viser, at der i Japan er 8.605 hospitaler og 99.547 sundhedsklinikker.

Hospitalerne: 17,8 % af hospitalerne er nationale eller offentlige, 70,7 % drives af private organisationer, 1,4 % drives af organisationer tilknyttet forsikringssystemet og 10 % af andre.

Sundhedsklinikkerne: 4,3 % af sundhedsklinikkerne er nationale eller offentlige, 83,4% drives af private organisationer, 0,6 % drives af organisationer tilknyttet forsikringssystemet og 11,7 % af andre⁶.

Investorejede, kommercielle hospitaler er ulovlige i Japan.

---

⁶ Teknologisk Institut, 2014: Danish Welfare Technologies and the Japanese Elderly Care

Ud over hospitaler og sundhedsklinikker er der forskellige typer af boliger og institutioner for de ældre⁴:

Type	Drevet af	Antal i Japan
Intensive plejefaciliteter	Lokale myndigheder; særlige velfærdsvirksomheder	6.213 (2010)
Langsigtede rehabilitering	Lokale myndigheder; medicinske virksomheder	
Sanitære afdelinger på hospitalerne	Lokale myndigheder; medicinske virksomheder	1.990 (2010)
Gebyr-baserede hjem	Ingen restriktioner (hovedsageligt erhvervsvirksomheder)	7.653 (2012)
Moderate-gebyr-baserede hjem til ældre med lav indkomst	Lokale myndigheder: sociale velfærdsvirksomheder; selskaber godkendt af præfekturer myndigheder	2.114 (2010)
Plejefaciliteter for miljømæssigt økonomisk og mindre bemidlede	Lokale myndigheder: sociale velfærdsvirksomheder	978 (2010)
Bofællesskaber for demente	Ingen restriktioner (hovedsageligt erhvervsvirksomheder)	Ikke tilgængeligt
Ældreboliger med pleje	Ingen restriktioner (hovedsageligt erhvervsvirksomheder)	Ikke tilgængeligt

3.4.1. Den nationale sygeforsikring i Japan

Næsten alle japanere er dækket af ca. 3.500 sundhedsplejeplaner alt efter bopæl og arbejdsplads. Borgerne betaler et vis beløb, hvilket afhænger af deres stilling og indkomst, hvortil det er kommunerne, der agerer som forsikringssselskab. På nationalt plan er finansieringen af sundhedsudgifterne distribueret således: Kommunerne og præfekturer 12,2 %, staten 25,9 %, arbejdsgivere 20,1 %, forsikringspræmier 28,3 % og patienters egenbetaling 12,7 %⁴. Afhængig af alder og familiens indkomst, skal dem med forsikring betale 20 %-30 % af sundhedsudgiften, og regeringen betaler det resterende.

3.4.2. Ældreplejen i Japan

Den japanske stat har i gennem en lang årrække støttet ældreplejen i landet. I 1960'erne begyndte den japanske stat i lille skala at støtte plejehjem og hjemmepleje, og i 1970'erne afskaffede staten medicinsk egenbetaling for folk på 65 år eller derover. Dette resulterede i en stigning af indlæggelser uden medicinske begrundelser på de japanske hospitaler. Omkring 500.000 ældre bor stadig på speciale afdelinger på hospitalerne.

I 1989 initierede regeringen The Gold Plan med det formål at fordoble antallet af senge på institutionerne og tredoble plejen for de ældre inden for en periode på 10 år. The Gold Plan havde dog problemer med administrationen, regionale og lokale kvalitetsforskelle og stigende udgifter. I 2000 blev The Gold Plan erstattet af den offentlige obligatoriske langsigtede pleje forsikring (Long-Term Care Insurance (LTCI)). LTCI er finansieret af skatter (50%) og indbetalinger fra alle fra japanere over 40 år (50%). Kommunerne administrere LTCI og præmierne er justeret efter betalerens indkomst.

Japanere på 65 år eller ældre, samt japanere på 40-64 år som lider af alderdomssygdomme, er berettiget til LTCI service. Ældre borgere er kategoriseret i en ud af syv kategorier alt efter på hvilket niveau, brugeren har behov for pleje. Hver kategori har et loft for støttebeløb i forhold til forbrug pr. måned. Brugere betaler selv omkring 10 %⁷.

LTCI dækker de institutionelle services, herunder plejehjem, hjem med behov for mere sundhedsservice, hospitaler for kronisk syge og services uden for hjemmet, f.eks. dagcentrepleje, rehabilitering og kortvarig aflastningspleje. Derudover støtter LTCI også hjemmepleje, herunder hjemmehjælp, hjemmesygepleje, badning, ombygning af bolig og udlejning af hjælpemidler.

I forbindelse med ældreplejen er det de såkaldte plejeadministratorer, som laver planen for den efterspurgte pleje. Plejeadministratorerne er pålagt at tage et kursus samt eksamen, hvis de er ansat hos et specialiseret bureau eller serviceudbyder. Deres hovedopgave er at koordinere servicen med forskellige serviceudbydere, administrere tjenesteydelser og godtgørelser samt hjælpe plejemodtageren i beslutningsprocesser. Den ældre borger kan frit vælge mellem serviceudbydere. Serviceudbydere kan være lokale myndigheder, semi-offentlige velfærdsvirksomheder, non-profit organisationer, hospitaler og kommercielle virksomheder, som alle har licens og er superviserede af de lokale myndigheder. Taksterne for serviceafgifter er bestemt af den nationale regering og reviderede hvert tredje år.

Når man først er vurderet til at være støtteberettiget i Japan, vælger man selv en plejeadministrator, som laver en plejeplan, hvori den ugentlige plejeservice angives.

4.0. Certificerings- og godkendelseskrav i Japan

Certificering af produkter i Japan inddeles i to kategorier: Obligatoriske tekniske standarder og ikke-obligatoriske frivillige standarder⁸.

Japanese Industrial Standard Mark (JIS Mark Scheme, der er udviklet af det japanske Conformity Assessment Division, Industry, Technology and Environment Bureau) er en frivillig

---

⁷ Teknologisk Institut, 2014: Danish Welfare Technologies and the Japanese Elderly Care

⁸ Teknologisk Institut, 2014: Danish Welfare Technologies and the Japanese Elderly Care

standard, som til trods for, at den er frivillig, er meget udbredt i Japan. Elektriske apparater importeret til Japan er underlagt Electrical Appliance and Material Safety Law og er påkrævet at få den såkaldte Product Safety Electrical Appliance and Materials anmærkning (PSE). Testning og certificering i forbindelse JIS og PSE udføres af regerings-godkendte tredjeparts certificeringsorganisationer.

De følgende organisationer tilbyder vejledning, afprøvning og certificeringer:

- JET (Japan Electrical Safety & Environment Technology Laboratories), <http://www.jet.or.jp/>
- JQA (Japan Quality Assurance Organization), <http://www.jqa.jp/english/index.html>
- TÜV SÜD Group, http://www.tuv-sud.jp/english/eec/japanese_market.html
- UL Japan, <http://www.ul.com/japan/eng/pages/aboutus/>

Flere certificeringsorganisationer har deres egen frivillige kvalitets- eller kundesikkerhedsmærke.

Der er også initiativer til at bringe japanske standarder i harmoni med internationale standarder, og certificeringsorganisationerne tilbyder som regel at certificere ved brug af ISO (International Organization for Standardizations) eller IEC (International Electrotechnical Commission) samt japanske standarder.

4.1. Nye standarder for velfærdsteknologi

En del af METI's "Promotion of Implementation and Development of Nursing Robots" er at udvikle vurderings- og standardiseringsmetoder i forhold til sikkerhed og funktioner. METI foreslår at basere sikkerhedsstandarder på ISO-sikkerhedskrav for ikke-medicinsk pleje-robotter ISO / DIS 13482, og den funktionelle standard på JIS standarder for lignende teknologier. Selvom ISO / DIS 13482 stadig er under udvikling, anvendte JQA denne standard til at certificere den første personlige pleje robot (HAL af Cyberdyne) i februar 2013⁷.

Specifik i forhold til elektronisk udstyr er det et krav, at produktet er i overensstemmelse med kravene fra Electrical Safety Law. En anmeldelse for import og distribution på det japanske marked skal fremlægges til Kanto Economy and Industry Bureau, som er en filial af Ministry of Economy, Trade and Industry (METI). Med ansøgningsfilen skal to testrapporter vedlægges: Elektrisk sikkerhedstest og EMC. Det skal bemærkes, at de japanske testbetingelser har små uoverensstemmelser med dem fra EU.

For mere information:

- Mere information om JIS: <http://www.jisc.go.jp/eng/jis-mark/pdf/JISpamphlet.pdf>
- For fuld liste over udpegede JIS-certificeringsorganer: <http://www.jsa.or.jp/eng/jiscba/p4.asp>
- Mere information om PSE-mærkning: <http://www.meti.go.jp/english/policy/economy/consumer/pse/index.html>

5.0. On-site-assistance: Japan

Det Danske Udenrigsministerium har en lang række tilbud og ydelser, der kan skræddersyes til danske virksomheder efter behov. Eksportrådet i Tokyo (The Danish Trade Council) har samlet en række ressourcer på internettet under domænet **Danmark i Japan**⁹

5.1. Rådgivning og konsulentytelser

Eksportrådet tilbyder uforpligtende rådgivningsforløb i form af indledende markedsrådgivning og behovsafdækning samt gratis download af sektorrapporter, analyser og datterselskabslistes. Hertil kommer en række værktøjer og tilskudsmuligheder. Værktøjskassen rummer en række redskaber og muligheder for råd og bistand i forbindelse med internationalisering og vækst. Desuden yder Eksportrådet tilskud til små og mellemstore virksomheder gennem et antal programmer og kan yde tilskud til danske virksomheder til eksportfremstød i udlandet eller i forbindelse med delegationsbesøg til Danmark¹⁰¹¹.

5.2. Business Center Tokyo

Danske eksporterende virksomheder kan relativt hurtigt, nemt og billigt opnå en tilstedeværelse med egen adresse på det ellers lidt besværlige, men i Asien trendsættende, japanske marked.

Åbningen af Business Centeret har gjort det muligt for danske virksomheder at leje én eller flere arbejdspladser i et produktivt dansk-japansk miljø med en velfungerende infrastruktur og derigennem teste markedsmulighederne, inden de større investeringer gøres.

Ved en tilstedeværelse i Business Centeret, reelt eller virtuelt, får virksomhederne ikke alene en adresse og et tilholdssted i Japan, men samtidigt et sted, hvor handelsafdelingen kan tage sig af de administrative opgaver og eventuelt yde markedsrådgivning, så den udsendte eller lokale medarbejder kan koncentrere sig 100 % om at opbygge afsætningen i Japan eller regionen.

Det er bl.a. muligt at etablere et virtuelt kontor med japansk adresse og receptionsfunktion, et enkeltmandskontor, flermandskontorer samt deltage i Inkubator-programmer med rådgivning, etableringsassistance, salgssupport og partnersøgning¹².

6.0. Markedsbesøg, internationale messer, hotspots og netværk

Danske virksomheder med eksportambitioner har ofte stor glæde af at besøge store udenlandske messer og foretage markedsbesøg direkte i de lande, hvor deres eksport tager sigte. Eksportrådet i Japan tilbyder forskellige markedsbesøg, der er rettet mod en gruppe af små og mellemstore virksomheder, der har branchefællesskab og ønsker at undersøge potentialet på et nyt eksportmarked.

Med Eksportrådets Markedsbesøgsprogram kan en gruppe af danske små og mellemstore virksomheder få tilskud til en "fact finding tur", der afdækker mulighederne på nye eksportmarkeder. Gennem programmet tilbyder Eksportrådet at planlægge, assistere og gennemføre et fælles besøgsprogram og afholde seminar af fælles interesse. Fokus er på at indhente relevant information om markedet og afdække gruppens (4-10 virksomheder) potentiale for fremtidig eksport. Markedsbesøg kan eksempelvis omfatte:

⁹ <http://japan.um.dk/da/eksportraadet/>

¹⁰ <http://um.dk/da/eksportraadet/eksportraadet-tilbyder/saadan-samarbejder-vi/>

¹¹ <http://um.dk/da/eksportraadet/eksportraadet-tilbyder/saadan-samarbejder-vi/tilskud/>

¹² <http://japan.um.dk/da/eksportraadet/business-center/>

- Besøgsprogram hos potentielle samarbejdspartnere samt relevante offentlige og private institutioner
- Seminar om forretningsmuligheder og kulturen på det valgte marked
- Besøg på konference mv.
- Møder med potentielle samarbejdspartnere
- Feltbesøg til relevante projekter, detailbutikker og andre branche-relaterede steder

6.1. HCR-messen i Tokyo

Messen International Home Care and Rehabilitation Exhibition (HCR), der afholdes i Tokyo, er den største internationale hjemmepleje- og rehabiliteringsmesse i Asien, som samler hjemmepleje og rehabiliteringsudstyr og produkter fra hele verden; alt fra dagligdags hjælpemidler og velfærdsteknologi til State-of-the-Art ny teknologi.

I 2015 besøgte mere end 100.000 mennesker fra hele verden messen i Tokyo, og mere end 20.000 produkter/virksomheder udgjorde udstillingen.

I 2016 afholdes HCR-messen i dagene 12.-14. oktober 2016. Besøg på messen er gratis for offentligheden. Nøgleordene for messen i 2016 er:

- Meet Users
- Promotion
- Network
- Education & Learning
- Cooperation

I 2017 fejrer Danmark og Japan 150 året for samhandel mellem landene. Teknologisk Institut planlægger en vidensrejse til HCR-messen i Tokyo for danske virksomheder i oktober 2017. Rejsen arrangeres bl.a. af CareNet – Nationalt Netværk for Velfærdsteknologi¹³.

6.2. Branchekendskab, ERFA-grupper og netværk i Danmark

Brancheforeningen for producenter og leverandører af hjælpemidler og serviceydelser til mennesker med funktionsnedsættelser, Dansk Rehab Gruppe (DRG), holder løbende en række aktiviteter for eksportinteresserede virksomheder. På DRG's hjemmeside opdateres en omfattende liste over udenlandske messer løbende. Medlemsfordele i brancheforeningen er bl.a. støtte fra DRG's eksportnetværk, hvor virksomheder kan få direkte indflydelse på prioriteringen af branchens eksportaktiviteter og mulighed for at deltage i branchens eksportfremstød, ofte sponsoreret af Danmarks Eksportråd. Der er desuden mulighed for at deltage i medlemsmøder, i erfagrunder, arbejdsgrupper, på udstillinger og ved møder og konferencer.

Denne markedsprofil er udarbejdet i juni 2016 af konsulent Anders Lyck Fogh-Schultz, Teknologisk Institut samt projektassistent Kristine Falk Pedersen, Teknologisk Institut

---

¹³ www.carenet.nu